

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר יששכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת מקץ - זיגש תשפ"ד | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה במושב

קץ שם לחושך

חכמינו דורשים על הפסוק שקראנו בשבוע שעבר ויהי מקץ שנתיים ימים את לשון הפסוק 'קץ שם לחושך'. לחושך יש קץ מוגבל ואחריו חייב להגיע האור.

עם ישראל עבר הרבה תקופות של אופל, לרוב ניתן היה לזהות לאחריהן צמיחה ופריחה.

גם אנחנו נמצאים עכשיו בתקופה של חושך. המצב לא פשוט ו'בקצה המנהרה' (תרתי משמע) עדיין לא רואים את האור.

עוד אין אור לחטופים, אין אור למאות אלפי הגולים מבתיהם, ללוחמים שעדיין עם כל מסירות נפשם לא רואים את התמוטטות החמאס...

אבל האור חייב להגיע... בסופו של חושך צריך להגיע האור.

אנו רואים אנשים הנמצאים בתוכו של הסבל והקושי ומתמודדים בגבורה – כנראה הם יודעים את הסוד.

מבט על פרשיות מקץ - זיגש

העלילה רבת השנים של גלות יוסף במצרים, שנות העבדות ושנות היותו מושלך בבית הסוהר, עומדות להסתיים... מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם... והנה תיכף ובקרוב תבא ישועתו הוא יוצא מבירא עמיקתא לאיגרא רמא – מצליח להגשים את החלום, והאיחוד המשפחתי מתקיים יחד עם הגשמת החלום של 'משתחיים לי'...

אכן על כך כאמור דורשים חכמינו במדרש 'ויהי מקץ – קץ שם לחושך' הקדוש ברוך הוא קוצב ומגביל את תקופת החושך וזו הגבלה מראש, כי בעצם החושך הוא הדרך אל האור, כל הארה וכל הצלחה מיוחדת – עוברת דרך מסלול של חושך (רמח"ל – ספר דעת תבונות קמו) כל מסלול היסורים של יוסף ושל יעקב בתקופה הזו נועד כדי להמליך את יוסף, ואי אפשר בלא זה כמו שחוקק הקדוש ברוך הוא בבריאת העולם 'ויהי ערב ויהי בוקר' האור מגיע אחרי החושך וכלשון חז"ל 'ברישא חשוכא והדר נהורא'.

יתכן שזו התשובה על שאלה המעסיקה רבים וכבר עמדו עליה הפרשנים. בדברי חז"ל נאמר כי השנתיים שבין חלום שר המשקים והאופים לחלום פרעה – ועליהן נאמר בפרשת מקץ 'ויהי מקץ שנתיים ימים' – נוספו ליוסף בשהיה בבית הסוהר, מפני שבקש משר המשקים לזכור אותו 'כי אם זכרתני'. ועל כך התמיהה מדוע לא היה זה לגיטימי לנצל את ההשתדלות שנקרתה לפתחו. כמה תירוצים נאמרו על כך מגדולי הדורות (ראה גם בספרי 'מי באר' מאת כותב השורות) וגם אנו נציע את חלקנו.

מדוע יוסף לא שולח מסר מרגיע לאביו?

כהקדמה נשאל עוד. מדוע יוסף לא שולח להודיע לאביו על היותו במצרים, וזאת גם אחרי יציאתו לחירות והיותו במעמד כמעט בלתי מוגבל. אנחנו רואים בפרשתנו שפרעה שמח לגלות שיוסף אינו נער נטוש ויש לו

משפחה מכובדת, יוסף גם מצליח להושיב אותם במצרים ובארץ גושן, מדוע אינו מנצל את היכולות הללו כדי להודיע לאביו על המצאו וקיומו?

יתכן שיוסף הבין שמתחולל כאן מהלך שמיימי, החושך שהוא עבר היה כה עמוק וכה בלתי נתפס – שבודאי הוא נועד כדי להביא את הסוף המתגלגל בדרכי שמים נסתרות, ולכן יוסף לא מתערב, הוא נותן לעניינים להתגלגל...

יוסף משאיר את ההגה בידיים של הקדוש ברוך הוא – הכל יכול שהוא גם הטוב והמיטיב – והוא מוביל אל הטוב המוחלט בדרכיו הנסתרות.

דוקא משום כך קיימת תביעה עליו על בקשתו משר המשקים, כביכול ברגע של חולשה הוא כן מתערב בתהליך, בעוד שבאמת גם לפי השקפתו – יש כאן דברים גדולים ושמיימיים שצריכים להתנהל ללא התערבות. (יתכן שגם ההחלטה לא להודיע לאביו – היא מסקנא מאותן שנתיים בהן התעכבה יציאתו עקב ההשתדלות, אפשר שיוסף למד דוקא מכך שיש להמנע מהתערבות במהלך הדברים).

הבה נכנס עם יוסף למנהרה החשוכה

הבה נלמד מיוסף נקודה שיש לה קו מסויים של דמיון למצבים העוברים עלינו או לפחות על חלק מאיתנו - אלו שמתמודדים עם הקו הראשון של הקושי.

יוסף, בן הזקונים המקורב לאבא, עובר טלטלות מזעזעות. ממעמדו הבכיר הוא נזרק לחיי עבדות, נמכר כמו עבד בזוי ואף משמש כעבד כשזו עוד לא התחתית... לאחר האשמת שוא בזויה הוא יורד עוד ומושלך לבית האסורים... והוא נשאר יוסף הצדיק...

אבל יוסף נשאר בצדקו, לא רק בשנים הקשות הללו, גם כשהוא עולה לגדולה ונעשה משנה למלך מצרים, גם הכבוד והכסף לא שיבשו אותו, גם בנות צעדה עלי שור לחזות ביפיו לא משכו את עינו – יוסף בצדקו בכל המצבים.

צדיק יסוד עולם, יסוד איתן שאפשר לבנות עליו, שום דבר לא יזעזע אותו לא יערער את תקוותו ויציבותו.

האם נצליח ללמוד את איתנותו של יוסף, לחכות בסבלנות לאור? האם נוכל להחזיק מעמד עד שיבא האור? מה הסוד ומה הקוד?

ותשב באיתן קשתו

הסוד של יוסף הוא אמונה שהכל לטובה וביטחון בבורא העולם ומנהיגו, 'ותשב באיתן קשתו' אומר יעקב בפרשת ויחי על יוסף, והפירוש כמובא בתרגום אונקלוס שהוא שם בבורא עולם שהוא האיתן – את בטחונו, הקשת של יוסף היא מידת הביטחון.

הבטחון לא בהכרח אומר שיהיה טוב אבל הוא אומר שאנחנו בידיים טובות, אנחנו בידיים של הקדוש ברוך הוא שמוביל את כל העולם בדרכיו הנסתרות אל הטוב השלם.

ואנחנו גם יודעים שכל הדברים האחרים שצריכים לעסוק בהם – הם חובתנו אבל לא בטחונו, כי 'לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר השם', 'אין המלך נושע ברב חיל וגיבור לא ינצל ברוב כח, שקר הסוס לתשועה וברוב חילו לא ימלט' אבל כאשר אנו תולים את עינינו בבורא עולם המשגיח ויודעים שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים – אזי 'הנה עין ה' אל יראיו אל המייחלים לחסדו'.

ענת לפת ופירות טובות

לתגובות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד